

POSTANOWIENIE

Dnia 26 listopada 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriłło

w sprawie z odwołania K. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Krakowie
z udziałem zainteresowanych: P. M. i T. Spółki z o.o. w K.
o przeniesienie odpowiedzialności za należności składkowe,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 26 listopada 2015 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z dnia 24 września 2014 r., sygn. akt III AUa 967/13,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego
kwotę 1.800 (tysiąc osiemset) złotych tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Krakowie wyrokiem z dnia 24 września 2014 r. oddalił apelację K. P. od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 5 lutego 2013 r. (mocą którego oddalono jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Krakowie z 30 grudnia 2011 r., przenoszącej na odwołującą się jako prezesa zarządu T. Spółki z o.o. w K. odpowiedzialność za zaległości składkowe tej spółki z tytułu nieopłaconych składek w łącznej wysokości 874.086,65 zł, w tym na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych za okres: od grudnia 2005 r. do lutego 2007 r. i od kwietnia 2007 r. do listopada 2007 r. w kwocie

412.969,71 zł wraz z odsetkami za zwłokę naliczonymi na dzień 30 grudnia 2011 r. 270.283; na ubezpieczenie zdrowotne za okres od grudnia 2005 r. do listopada 2007 r. w kwocie 84.398,39 zł wraz z odsetkami za zwłokę naliczonymi na dzień 30 grudnia 2011 r. w kwocie 55.262 zł oraz na Fundusz P. i Fundusz G. za okres od grudnia 2005 r. do grudnia 2006 r. i od lutego 2007 r. do listopada 2007 r. w kwocie 30.933,55 zł wraz z odsetkami za zwłokę naliczonymi na dzień 30 grudnia 2011 r. w kwocie 20.241 zł) i zasądził od K. P. na rzecz organu rentowego kwotę 5.400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną odwołującej się. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego: 1/ art. 116 § 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 613 ze zm.) oraz 2/ art. 107 § 1 k.p.a. w związku z art. 181 k.p.a. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 5 lutego 2013 r., zniesienie postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Krakowie, względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano nieważność postępowania i oczywistą zasadność skargi kasacyjnej. Nieważności postępowania skarżąca upatruje w tym, że pełnomocnik organu rentowego był nienależycie umocowany do reprezentowania strony, co jest konsekwencją niewykazania ciągu pełnomocnictw i nieprzedłożenia do akt sprawy pełnomocnictwa Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 6 marca 2008 r. (to jest dokumentu, o którym mowa w pełnomocnictwie substytucyjnym z dnia 4 stycznia 2012 r.) w celu stwierdzenia zakresu umocowania Dyrektora Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Krakowie. Oczywista zasadność skargi kasacyjnej jest zaś wynikiem rażącego naruszenia przez Sąd Apelacyjny przepisów prawa. Sąd ten ustaliwszy, że skarżąca przestała pełnić funkcję członka zarządu T. Spółki z o.o. w K. z dniem 30 listopada 2007 r. jednocześnie stwierdził, iż istnieje norma prawna umożliwiająca przypisanie jej odpowiedzialności za zobowiązania powstałe po okresie pełnienia rzeczowej funkcji.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie, a w każdym razie o zasądzenie od odwołującej się kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, to jest według wartości przedmiotu sprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juretrycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Odnosząc się do wskazanych przez skarżącą przesłanek przedsądu należy stwierdzić, że w sprawie nie zachodzi zarzucana nieważność postępowania motywowana tym, iż w aktach sprawy znajduje się wprowadzić pełnomocnictwo udzielone przez dyrektora oddziału ZUS, brak natomiast dokumentów potwierdzających, że osoba podpisująca pełnomocnictwo (dyrektor oddziału) była do tego umocowana przez Prezesa ZUS. Problem ten był już analizowany w

orzecnictwie Sądu Najwyższego (por. wyrok z dnia 8 stycznia 2008 r., I UK 172/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 51). Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z 5 sierpnia 2005 r., II UZ 48/05 (OSNP 2006 nr 11-12, poz. 196), pełnomocnictwa procesowego do wniesienia kasacji może udzielić radcy prawnemu kierownik oddziału, który wydał decyzję w sprawie świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Pogląd ten znajduje potwierdzenie w ustawowej regulacji zdolności sądowej i procesowej w sądowym postępowaniu odwoławczym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Przepis art. 460 § 1 k.p.c. stanowi, że zdolność sądową i procesową w tych sprawach ma organ rentowy, tj. jednostka organizacyjna Zakładu Ubezpieczeń Społecznych określona w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych, właściwa do wydawania decyzji w sprawach świadczeń (art. 476 § 4 pkt 1 k.p.c.). Prowadzi to do wniosku, że zdolność sądowa i procesowa organu rentowego w rozumieniu art. 460 § 1 k.p.c. ma oparcie bezpośrednio w ustawie, a nie w pełnomocnictwie udzielonym przez Prezesa ZUS. Posiadanie przez organ rentowy zdolności procesowej oznacza zdolność do dokonywania przez jednostkę organizacyjną będącą takim organem wszystkich czynności procesowych, łącznie z udzielaniem pełnomocnictwa procesowego. Z tego względu, zważywszy, że oddział ZUS jest jednostką organizacyjną w rozumieniu art. 476 § 4 pkt 1 k.p.c., jego dyrektor może udzielić radcy prawnemu pełnomocnictwa do zastępstwa procesowego oddziału w postępowaniu sądowym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych (art. 86 i art. 476 § 4 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 67 ust. 1 pkt 2 i art. 74 ust. 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz w związku z § 12 i § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 4 października 1999 r. w sprawie nadania statutu Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych, Dz.U. Nr 80, poz. 914 ze zm., obecnie: § 8 i 10 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 lipca 2007 r. w sprawie nadania statutu Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych, Dz.U. Nr 137, poz. 965).

Odnosnie natomiast tej przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, skarżący powinien w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06,

LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Skarżąca nie wykazała kwalifikowanego naruszenia przez Sąd Apelacyjny przepisów prawa na skutek przypisania jej odpowiedzialności za zaległości składkowe płatnika powstałe w okresie, gdy nie pełniła ona już funkcji członka zarządu T. Spółki z o.o. w K.. Zarzut ten dotyczy rozstrzygnięcia o odsetkach od zaległych należności składkowych, gdyż to one zostały wskazane w decyzji organu rentowego jako przypadające na okres, w którym skarżąca nie sprawowała już funkcji w zarządzie spółki. Nieprawidłowość rozumowania skarżącej wynika z pominięcia normy prawnej zawartej w art. 107 § 2 pkt 2 Ordynacji podatkowej. Prawdą jest, że odpowiedzialność osób trzecich za zobowiązania podatkowe

(odpowiednio: składkowe) występuje w sytuacji niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania podatkowego (składkowego) przez podatnika (płatnika składek), jest więc instytucją prawa wiążącą skutki istnienia zobowiązania podatkowego (składkowego) z podmiotem innym niż podatnik (płatnik składek). Odpowiedzialność ta jest uzależniona od istnienia zobowiązania podatkowego (składkowego) podatnika (płatnika składek), co powoduje, że ma ona charakter akcesoryjny, następczy i gwarancyjny, gdyż nie może powstać bez uprzedniego zaistnienia obowiązku podatkowego (składkowego) po stronie pierwotnego dłużnika. Jest to także odpowiedzialność subsydiarna (posiłkowa), gdyż wierzyciel podatkowy (składkowy) nie ma swobody w kolejności zgłaszania roszczenia do podatnika (płatnika składek) lub osoby trzeciej, lecz w pierwszej kolejności musi dochodzić należności od podatnika lub płatnika składek. Osoby trzecie ponoszą odpowiedzialność za cudzy dług, jednakże odpowiedzialność ta nie uwalnia dłużnika od jego odpowiedzialności, a jedynie poszerza krąg podmiotów, od których wierzyciel podatkowy (składkowy) może dochodzić zaspokojenia należności. Odpowiedzialność ta musi wynikać z konkretnego przepisu ustawy. Katalog „osób trzecich” został wymieniony w art. 110-117 Ordynacji podatkowej i jest on zamknięty. Godzi się nadmienić, iż przepisy Ordynacji podatkowej dotyczące odpowiedzialności osób trzecich za zaległości podatkowe podatników mają zastosowanie nie tylko - z racji wyraźnego odesłania zawartego w art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych - do zaległości z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ale także do zaległości składkowych na Fundusz P., Fundusz G. i na ubezpieczenie zdrowotne. Jak podkreślił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 sierpnia 2015 r. (I UK 391/14, niepublikowany) w świetle art. 108 § 1 Ordynacji podatkowej w związku art. 31 ustawy systemowej, odpowiedzialność osób trzecich za zaległości podatkowe (składkowe) nie powstaje z mocy prawa, lecz wymaga wydania przez organ podatkowy (składkowy) konstytutywnej decyzji w tym przedmiocie. Zakres tej odpowiedzialności wynika zaś z art. 107 § 1 i § 2 pkt 2 i 4 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 ustawy systemowej. Zgodnie z art. 107 § 1 Ordynacji podatkowej przedmiotem tej odpowiedzialności są zatem zaległości składkowe płatnika, a więc - stosownie do art. 51 § 1 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 ustawy systemowej - zobowiązania, których termin płatności

wyznaczony w przewidziany przepisami prawa sposób upłynął. Zasadniczo osoby trzecie odpowiadają również - na podstawie art. 107 § 2 Ordynacji podatkowej - za odsetki za zwłokę od zaległości (pkt 2) i koszty postępowania egzekucyjnego (pkt 4). Warto zauważyć, że art. 31 ustawy systemowej nie zawiera odesłania do całej regulacji art. 107 § 2 Ordynacji podatkowej, a jedynie do jego pkt 2 i 4. Zatem zastosowanie mają tylko wymienione w tych punktach zwiększenia przedmiotu odpowiedzialności osoby trzeciej. Odsetki i koszty postępowania egzekucyjnego obciążają zaś tę osobę niezależnie od czasu ich powstania. Obowiązek zapłaty przez osobę trzecią odsetek od zaległości podatkowych (składowych) wynika więc z art. 107 § 2 pkt 2 Ordynacji podatkowej, który interpretowany w kontekście zasady subsydiarnej odpowiedzialności tych osób w stosunku do odpowiedzialności podatnika (płatnika składek), nakazuje uwzględnienie, że zobowiązanie osoby trzeciej jest równe zobowiązaniu podatnika (płatnika).

Reasumując: wobec niewykazania istnienia powołanych w skardze kasacyjnej przesłanek przedsądu, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.